

Nefndasvið Alþingis

## **EFNI: ATHUGASEMDIR VIÐ FRUMVARP UM SKRÁÐ TRÚFÉLÖG, 509. MÁL**

Almenna reglan er sú að almennt félagafrelsi er við lýði á Íslandi. Þannig er almennt ekki hægt að neyða einstaklinga til þess að vera í félögum né skrá þá í félög að þeim óforspurðum. Einstaklingur hefur því þann almenna rétt að velja sér þau félag sem hann tilheyrir og styður með félagaskráningu sinni.

Við fæðingu tilheyrir barn ekki trú- eða lífsskoðunarfélagi frekar en það tilheyrir stjórnmalaflokki eða íþróttafélagi. Ástæða þess er einföld, barnið hefur ekki tileinkað sér þær skoðanir eða þau gildi sem fyrirbyggjandi þurfa að vera. Það er því ósanngjarnt gagnvart barninu að skrá það í trú- eða lífsskoðunarfélag án þess að upplýst samþykki þess liggja fyrir og það liggur í hlutarins eðli að ungabarn getur ekki gefið slíkt samþykki. Skráning í félag hefur í för með sér að ætla má að viðkomandi hallist að og samþykki þau gildi sem viðkomandi félag stendur fyrir og er því ekki til að dreifa í þessum kringumstæðum. Skráning í félag af hvers konar tagi er því yfirlýsing, en þá yfirlýsingu getur ungt barn ekki samþykkt eða hafnað.

Þá má líka ætla að skráning í trú- eða lífsskoðunarfélag hafi sjálfkrafa áhrif á afstöðu barnsins í þessum málum þegar það eldist. Það er afar áhrifaríkt þegar ungu barni er sagt að það tilheyrir einu eða öðru félagi, enda eru þau almennt miklar félagsverur sem vilja tilheyra einhvers staðar. Þannig hefur verið grafið undan getu barnsins til þess að taka sjálfstæða ákvörðun um þessi mál þegar það eldist.

Í þessu samhengi verður einnig að skoða hvaða hagsmunir ráði og ekki verður séð að það sé í hag barnsins að það sé skráð í trúfélag við fæðingu. Ungabarn líður ekki fyrir skráningu utan trú- eða lífsskoðunarfélags né hagnast það á skráning í slíkt félag. Því má segja að einu aðilarnir sem hagnast á þessari skráningu séu trú- og lífsskoðunarfélagin. Stærsta trúfélag landsins, Þjóðkirkjan, hefur með virkum hætti barist fyrir þessari skráningu enda hefur það hingað til haft ríkra fjárhagslegra hagsmuna að gæta þegar ungabörnin vaxa upp og verða að skattgreiðendum, enda skipta sóknargjöldin Þjóðkirkjuna verulega miklu máli. Þeir hagsmunir mega þó ekki fara ofar hagsmunum barnsins sem ekki á sér málsvara í þessum kringumstæðum þegar því er ætlaður staður í litrófi trúar, trúleysis eða sértækra lífsskoðana.

Þannig hlýtur það að vera mannréttindabrot að ætla nýfæddu barni það að það aðhyllist ákveðna trú eða lífsskoðun. Hvernig er hægt að ætla það að nýfætt barn aðhyllist eina trú eða lífsskoðun umfram aðra? Með þessu er einnig gert lítið úr viðkomandi trú eða lífsskoðun þegar ríkisvaldið getur sagt að barn játi t.d. kristna trú bara vegna þess að foreldrar þess játa hana. Þannig er allt hið persónulega tekið úr trúnni á meðan hún á í raun að vera það allra persónulegasta sem nokkur maður getur eignast. Þannig er trúin, sem sögð er vera persónuleg, gerð að einhverju sem gengur í erfðum eða er tilkomin vegna uppeldis og kringumstæðna.

Nú kunna einhverjir að segja að skráning utan trú- eða lífsskoðunarfélags tákni að viðkomandi sé í beinni andstöðu við þessi félög, en svo er alla jafna ekki. Einstaklingur þarf ekki að hafa neitt á móti kristinni eða íslamskri trú þótt hann sé ekki skráður í viðkomandi trúfélög. Skráning utan

trúfélags merkir venjulega aðeins það að viðkomandi hafi ekki gert upp hug sinn eða hreinlega að hann telji sig ekki eiga samleið með nokkru félagi. Skráning utan íþróttafélaga eða stjórnmalaflokka segir bendir ekki til andúðar á ákveðnum íþróttagreinum eða stjórnmalastefnum.

Að lokum bendi ég á álit Jafnréttisstofu sem fram kom 1. desember 2008, en þar er sagt að hallað sé á rétt föður í núverandi útgáfu laganna. Sá halli er enn til staðar í breytingartillögum því mæður eru fara í miklum meirihluti með forsjá barns þar sem aðeins er um einn forsjáraðila að ræða. Þá segir í álitinu:

"Hagsmunir barnsins eiga alltaf að vera hafðir að leiðarljósi fram yfir hagsmuni foreldranna, og það er erfitt að sjá að sé hagsmunamál fyrir barnið að vera skráð í eitthvert tiltekið trúfélag við fæðingu."

Það má því með sannni segja að núverandi og viðtakandi lög í þessum efnun gangi beint gegn réttindum barnsins í öllum tilfellum og annars foreldrisins í mörgum tilfellum.

Ég vil því að ofangreind málsgrein verði felld út í heild sinni og að ríkið hætti öllum afskiptum af skráningu nýfæddra barna í trú- eða lífsskoðunarfélög enda eru engin gild rök fyrir því hvers vegna ríkið ætti að vasast í þessum málum. Foreldrar hafa sjálfir fulla getu til þess að skrá börn sín í trúfélög, kjósi þeir það, og þarf ríkið ekki að hafa neina milligöngu um það. Í dag er m.a.s. lítið fyrir því haft að breyta skráningu í Þjóðskrá, en það er hægt að gera með tölvupósti og því ætti þetta ekki að vera mikið ómak fyrir foreldra. Best er þó ef börnin ráði þessari skráningu alfarið sjálf þegar þau verða fullveðja einstaklingar, enda getur enginn skipað þeim til sætis í þessum efnun. Það verða þau að gera sjálf.

Með kveðju

Ólafur Jón Jónsson  
050866-5649